

TIIVISTELMÄ

Tupakkalain muutosesitys (HE 180/2009)

Tavoitteena tupakoinnin loppuminen

Tausta

Lakiesitystä valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa tupakkapoliittisessa työryhmässä vuonna 2008. Työryhmän loppu- ja väliraportit:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-8780.pdf

Hallituksen esitys annettiin lokakuussa 2009 eduskunnalle, joka lähetti esityksen sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietintöä varten. Perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunto. Perustuslakivaliokunta on lopettanut asiantuntijoiden kuulemisen ja valiokunta käsittelee parhaillaan lausuntoluonnosta. Lausunnon valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveysvaliokunta aloittaa asiantuntijakuulemisen.

Philip Morris Finland Oy kanteli lakiesityksestä oikeuskanslerille marraskuussa 2009. Valituksessaan yritys esittää, että esitys oli puutteellisesti valmisteltu ja että se oli perustuslain ja EU-oikeuden vastainen. Oikeuskansleri ei ole vielä ratkaissut asiaa.

Lakimuutoksen tarkoituksena on säätää tehokkaita toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen edellytyksiä ja rajoittaa tupakointia heidän kasvuympäristössään. Tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen.

Hallituksen eduskunnalle antamassa tupakkalain muutosesityksessä halutaan kieltää

1) tupakkatuotteiden esilläpito vähittäismyyntipaikoissa (ei koske tupakkakauppaa, josta tuotteita ei saa näkyä ulkopuolelle)

2) tupakkatuotteiden luovutus, maahantuonti ja hallussapito 18 vuotta nuoremmilta

3) tupakkatuotteiden myynti mm. päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa ja niiden ulkoalueilla

4) suussa käytettävän tupakan maahantuonti, myynti ja muu luovuttaminen (maahantuonti sallitaan omaan henkilökohtaiseen käyttöön matkatavarana 30 rasiaa)

5) tupakkatuotteiden vähittäismyynti automaateista (4 vuoden siirtymäaika)

6) tupakointi yksityisautoissa, kun kuljetettavana on alle 18-vuotiaita

7) tupakkasponsorointi

Tupakkasponsoroinnilla tarkoitetaan kaikkea sellaista julkista tai yksityistä tapahtumalle, toiminnalle tai henkilölle annettavaa tukea, jonka tavoitteena taikka suorana tai epäsuorana vaikutuksena on tupakkatuotteen myynnin edistäminen (EU:n tupakkamainontadirektiivi).

Lisäksi tupakkatuotteiden myyjän tulee olla 18 vuotta täyttänyt, tupakointikieltoja laajennetaan koskemaan lasten ja nuorten käytössä olevia tiloja, asuinkiinteistöjen yhteisiä tiloja, ulkotiloissa järjestettäviä tilaisuuksia ja hotelleja. Lääkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nikotiinivalmisteita voitaisiin myydä myös ravitsemisliikkeissä.

Miksi tupakkatuotteiden esilläpitokieltoa ehdotetaan? (2 vuoden siirtymäaika)

- Tupakkatuotteiden mainonta on kattavasti kielletty
- Markkinoilla olevien ja uusien tupakkatuotteiden markkinointiin on pyritty löytämään uusia keinoja.
- Pakkaus on yhä tärkeämpi viestinnän väline.
- Itse pakkaus ja sen suunnittelu ovat osa tupakan markkinointia.
- Pakkauksen koko, muoto, materiaali, värit, tavaramerkit ja kuviot suunnitellaan tarkoin → kuluttajille markkinoinnillisia ärsykeitä, jotka vaikuttavat ostokäyttäytymiseen.
- Pakkaukset ja niiden esilläpito luovat bränditietoutta.
- Niiden merkitys korostuu tupakointiaan aloittavilla tai sitä harkitsevilla lapsilla ja nuorilla.
- Tupakkatuotteiden näkyvyys arkielämässä antaa lapsille ja nuorille virheellisen käsityksen tupakoinnin yleisyydestä.

Miksi ja miten tupakkatuotteiden saatavuutta rajoitetaan?

- Säännöllinen tupakointi johtuu useimmiten nikotiiniriippuvuudesta, joka syntyy muutaman viikon tupakoinnin jälkeen.
- Jos tupakoinnin harkinta siirtyy aikuisikään, yhä harvempi aloittaa tupakoinnin.
- Tupakan myyntiä, välittämistä ja hallussapitoa koskevien säännösten tarkoituksena on tupakan saatavuuden rajoittaminen lapsilla.
- Tällä hetkellä tupakkatuotteiden saatavuutta on rajoitettu vain elinkeinotoiminnassa tapahtuvan myynnin osalta. Tupakan myyminen tai muu luovuttaminen alle 18-vuotiaille kiellettäisiin kaikissa tapauksissa. Se tarkoittaa, ettei yksityinen henkilökään saa myydä, välittää tai tarjota tupakkatuotteita alaikäiselle.

Miksi ja miten tupakointikieltoja laajennetaan?

- Erityisesti lapsia halutaan suojella tupakansavulta nykyistä tehokkaammin.
- Päiväkotien tupakointikielto koskisi perhepäivähoitopaikkoja, kun lapset ovat perhepäivähoidossa.
- Lastensuojelulain ja mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten sisätiloissa ja ulkoalueilla, jotka on tarkoitettu alle kahdeksantoista vuotta täyttäneille.
- Katoksissa, katsomoissa ja muualla ulkotiloissa järjestettävissä tilaisuuksissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan.
- Tupakointi olisi kielletty yksityisautoissa, kun läsnä on alle 18-vuotiaita.
- Oppilaitoksissa kielto koskisi perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavia oppilaitoksia ja niiden ulkoalueita.

Asunto-osakeyhtiöllä tai muulla asuinyhteisöllä on oikeus määrätä tupakointikielto

a) yhteisellä piha-alueella rakennuksen ilmanottoaukkojen läheisyydessä, b) taloyhtiön pihalla olevalla lasten yhteisellä leikkialueella ja 3) yhteisillä tuuletusparvekkeilla.

Hotelli voisi sallia tupakoinnin enintään 10 % huoneista, kuitenkin vähintään kolmessa.